

## Więźniowie „niebezpieczni” w izolacji penitencjarnej a bezpieczeństwo społeczne oraz bezpieczeństwo zakładów karnych

„Bezpieczeństwo” jest pojęciem, które może być rozpatrywane w bardzo różnych aspektach. Odgrywa ono ważną rolę na wielu płaszczyznach społecznego funkcjonowania. Bezpieczeństwo, a ściślej rzecz ujmując, konieczność jego zapewnienia, stanowi szczególnie istotne zagadnienie w przypadku izolowania osób odbywających karę pozbawienia wolności. W warunkach więziennych niezwykle wysokie jest bowiem ryzyko wystąpienia zdarzeń zagrażających bezpieczeństwu jednostek penitencjarnych, a także bezpieczeństwu społecznemu.

Osoby przebywające w zakładach karnych to często sprawcy czynów o wysokiej społecznej szkodliwości, sprawcy bezwzględni w swoim działaniu, którzy również w warunkach izolacji penitencjarnej skłonni są do podejmowania zachowań zagrażających prawidłowemu procesowi wykonywania kary pozbawienia wolności oraz bezpieczeństwu jednostek penitencjarnych, co w konsekwencji może powodować także zagrożenia dla bezpieczeństwa społecznego. Trzeba natomiast zauważyć, iż w świetle przepisów kodeksu karnego wykonawczego z 1997 roku<sup>2</sup> „w zakładzie karnym utrzymuje się dyscyplinę i porządek w celu zapewnienia bezpieczeństwa i realizacji zadań kary pozbawienia wolności, w tym ochrony społeczeństwa przed przestępczością” (art. 73 § 1 kkw.). Zgodnie zaś z uregulowaniami ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 roku o Służbie Więziennej<sup>3</sup> do podstawowych zadań Służby Więziennej należy „ochrona społeczeństwa przed sprawcami przestępstw lub przestępstw skarbowych osadzonymi w zakładach karnych i aresztach śledczych”, a także „zapewnienie w zakładach karnych i aresztach śledczych porządku i bezpieczeństwa” (art. 2 ust. 2 pkt 5,6). Tym samym administracja więzienna zobowiązana jest do ochrony bezpieczeństwa społecznego oraz bezpieczeństwa zakładów karnych. Ponadto spoczywa na niej „obowiązek podejmowania odpowiednich

1 Uniwersytet w Białymstoku.

2 Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. z 1997 r. Nr 90, poz. 557 ze zm.).

3 Ustawa z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (Dz.U. z 2010 r. Nr 79, poz. 523 ze zm.).

działań celem zapewnienia skazanym bezpieczeństwa osobistego w czasie odbywania przez nich kary” (art. 108 § 1 kkw.).

Należy też nadmienić, że jedną z funkcji kary pozbawienia wolności jest funkcja izolacyjno-zabezpieczająca. W doktrynie<sup>4</sup> podkreśla się, iż w przypadku osób skazanych na bezwzględną karę pozbawienia wolności – sprawców czynów o wysokiej społecznej szkodliwości, sprawców stanowiących zagrożenie społeczne oraz dla porządku prawnego, funkcja ta powinna odgrywać istotną rolę. Winna nie tylko chronić społeczeństwo przed poważną przestępczością, ale także zapewniać bezpieczeństwo współosadzonym oraz bezpieczeństwo w jednostkach penitencjarnych<sup>5</sup>.

Z uwagi na zróżnicowanie populacji więziennej oraz wielość zagrożeń stwarzanych przez osoby odbywające karę pozbawienia wolności zapewnienie bezpieczeństwa społecznego i bezpieczeństwa funkcjonariuszy więziennych oraz skazanych nie jest zadaniem łatwym. Jak zauważają T. Bulenda oraz R. Musidłowski<sup>6</sup>, osadzenie w jednostkach penitencjarnych szczególnie groźnych przestępców bez wątpienia zwiększa poziom poczucia bezpieczeństwa społecznego, powodując jednocześnie zwiększenie zagrożenia bezpieczeństwa osobistego funkcjonariuszy więziennych oraz więźniów. Dlatego też potrzeba zapewnienia bezpieczeństwa w jednostkach penitencjarnych sprawia, iż konieczne staje się wzmocnienie działań ochronnych oraz stosowanych środków bezpieczeństwa. Oprócz podejmowania odpowiednich przedsięwzięć ochronnych, zapewnieniu bezpieczeństwa w zakładach karnych służy także właściwe rozmieszczenie skazanych wewnątrz jednostki penitencjarnej, rozpoznanie populacji więziennej, jak również dokonywanie oceny, czy skazany stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa współwięźniów i funkcjonariuszy więziennych oraz czy przejawia tendencje do zachowań samoagresywnych<sup>7</sup>.

Zakres oraz rodzaj działań podejmowanych przez administrację więzienną w celu zapewnienia bezpieczeństwa zależy przede wszystkim od skali zagrożeń powodowanych przez osoby przebywające w izolacji penitencjarnej<sup>8</sup>. Szczególną kategorię więźniów, biorąc pod uwagę stopień stwarzanego zagrożenia, stanowią skazani stwarzający poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu. Tak określani zostali oni przez prawodawcę w obowiązującym kodeksie karnym wykonawczym (art. 88 § 3 kkw.). Natomiast w doktrynie oraz praktyce penitencjarnej ową populację skazanych nazywa się także więźnia-

4 T. Szymanowski, [w:] T. Szymanowski, J. Migdał, *Prawo karne wykonawcze i polityka penitencjarna*, Warszawa 2014, s. 268.

5 Ibidem, s. 269.

6 T. Bulenda, R. Musidłowski, *Realizacja przez administrację zakładów karnych i aresztów śledczych obowiązku zapewnienia osobom pozbawionym wolności bezpieczeństwa osobistego, Stan i węzłowe problemy polskiego więziennictwa*, Część IV, Biuletyn Rzecznika Praw Obywatelskich, Warszawa 2000, nr 42, s. 230.

7 T. Szymanowski, op. cit., s. 279.

8 T. Bulenda, R. Musidłowski, op. cit., s. 231.

mi „niebezpiecznymi”<sup>9</sup>. Zdaniem J. Pomiankiewicza<sup>10</sup> wskazani więźniowie stanowią obecnie jedno z największych zagrożeń dla bezpieczeństwa zakładów karnych.

Zgodnie z unormowaniami kodeksu karnego wykonawczego o stwarzaniu przez skazanych poważnego zagrożenia społecznego albo dla bezpieczeństwa zakładu przesądzają ich właściwości, warunki osobiste, sposób zachowania się przy popełnieniu przestępstwa, rodzaj i rozmiar ujemnych następstw przestępstwa, sposób zachowania się w trakcie pobytu w zakładzie karnym lub stopień demoralizacji (art. 88a § 2 kkw.). Zagrożenie stwarzane przez ową kategorię więźniów wynika też m.in. z przestępstw popełnionych przez takie osoby oraz ze sposobu zachowania się w izolacji penitencjarnej. Wśród przestępstw stanowiących podstawę uznania, że skazany stwarza poważne zagrożenie, ustawodawca wymienił: zamach na niepodległość lub integralność Rzeczypospolitej Polskiej, zamach na konstytucyjny ustrój państwa lub konstytucyjne organy Rzeczypospolitej Polskiej, zamach na życie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, zamach na jednostkę Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, popełnienie przestępstwa ze szczególnym okrucieństwem, przestępstwa wzięcia lub przetrzymywania zakładnika albo w związku z wzięciem zakładnika, przestępstwa uprowadzenia statku wodnego lub powietrznego oraz przestępstwa z użyciem broni palnej, materiałów wybuchowych albo łatwopalnych (art. 88a § 2 pkt 1 kkw.). Przytoczony katalog przestępstw nie jest katalogiem zamkniętym<sup>11</sup>, tym samym o stwarzaniu przez skazanego poważnego zagrożenia przesądzać może również dopuszczenie się przez niego innych przestępstw, istotne, by uzasadniały one przekonanie, że skazany stwarza niebezpieczeństwo społeczne bądź niebezpieczeństwo dla prawidłowego funkcjonowania zakładu karnego. Określając przesłanki świadczące o tym, że skazany stanowi poważne zagrożenie, prawodawca wskazał również na zachowania, których więzień dopuścił się podczas pobytu w izolacji penitencjarnej. Należą do nich: organizowanie bądź aktywne uczestnictwo w zbiorowym wystąpieniu w zakładzie karnym, czynna napaść na funkcjonariusza publicznego, zgwałcenie, spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu bądź znęcanie się nad innym skazanym, uwolnienie się bądź usiłowanie uwolnienia się z zakładu karnego.

Przestępstwa brane pod uwagę podczas podejmowania decyzji o zakwalifikowaniu skazanych jako „niebezpiecznych” świadczą o zagrożeniu, jakie stwarzają oni dla społeczeństwa. Są to bowiem czyny o wysokiej społecznej szkodliwości. Natomiast zachowania, których więźniowie dopuścili się w warunkach izolacji peni-

9 Z. Lasocik, *Funkcjonowanie oddziałów dla tzw. „więźniów niebezpiecznych” w Polsce*, „Archiwum Kryminologii” 2009, T. XXXI, s. 299-344; A. Krempleski, *Więźniowie „niebezpieczni” w polskim systemie penitencjarnym*, „Archiwum Kryminologii” 2005-2006, T. XXVIII, s. 227-232; J. Pomiankiewicz, *Więźniowie niebezpieczni a prawa osób pozbawionych wolności w polskim systemie penitencjarnym*, [w:] A. Rzepliński (red.), *Pozbawienie wolności – funkcje i koszty. Księga Jubileuszowa Profesora Teodora Szymanowskiego*, Warszawa 2013, s. 719-740.

10 Ibidem, s. 719.

11 S. Lelental, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2012, s. 409.

tencjarnej, a które skutkują uznaniem ich za „niebezpiecznych”, wskazują na to, iż stanowią oni istotne zagrożenie zarówno dla funkcjonariuszy więziennych, innych skazanych przebywających w izolacji penitencjarnej, jak również dla prawidłowego toku wykonywania kary pozbawienia wolności. Skazani „niebezpieczni” są zatem zdolni do podejmowania zachowań, które realnie zagrażają bezpieczeństwu. Powoduje to, iż, jak zauważa K. Keller<sup>12</sup>, więźniowie „niebezpieczni” stanowią populację skazanych, która wywołuje silne emocje nie tylko wśród osób zajmujących się problematyką penitencjarną, ale również w otwartym społeczeństwie. Dlatego też w postępowaniu z tą kategorią skazanych konieczne staje się podejmowanie działań służących zapewnieniu bezpieczeństwa oraz ograniczeniu ryzyka niebezpiecznych zachowań ze strony omawianej populacji więźniów.

Obecność w izolacji penitencjarnej skazanych „niebezpiecznych” stanowi wyzwanie dla administracji więziennej. Funkcjonowanie wspomnianych osób w jednostkach penitencjarnych wymaga od władz więziennych podejmowania – celem zapewnienia bezpieczeństwa – szeregu przedsięwzięć instytucjonalnych oraz ochronnych. Nie ulega bowiem wątpliwości, co podkreśla J. de Michelis<sup>13</sup>, że z uwagi na zdemoralizowanie więźniów „niebezpiecznych”, prezentowane przez nich postawy, stanowienie zagrożenia dla personelu więziennego, jak również ze względu na możliwość dokonania ucieczek bądź podejmowania prób ucieczek, muszą być oni izolowani w szczególny sposób. W doktrynie<sup>14</sup> podkreśla się także, iż jednym z powodów odmiennego postępowania ze skazanymi „niebezpiecznymi” jest ochrona bezpieczeństwa osobistego skazanych. Specyfika populacji więźniów „niebezpiecznych” skutkuje zatem specjalnym ich traktowaniem podczas pobytu w jednostce penitencjarnej. Objawia się ono przede wszystkim szczególnymi warunkami odbywania kary pozbawienia wolności.

Skazani „niebezpieczni” umieszczani są w zakładach karnych typu zamkniętego w warunkach zapewniających wzmoczoną ochronę społeczeństwa oraz bezpieczeństwo zakładu (art. 88 § 3 kkw.). Oznacza to, że wskazaną populację więźniów osadza się w wyznaczonych oddziałach lub celach zakładów karnych typu zamkniętego (art. 88a § 1 kkw.). Z. Lasocik<sup>15</sup> zauważa, iż oddziały przeznaczone dla skazanych „niebezpiecznych” w praktyce stanowią wydzieloną część zakładu karnego, w której umieszczana jest wspomniana populacja więźniów. Przywołany autor podkreśla także, iż nie jest to wyłącznie symboliczne wydzielenie, albowiem skazanych „niebezpiecznych” faktycznie oddziela się od pozostałych więźniów. Wyznaczony oddział zakładu karnego typu zamkniętego to najczęściej oddzielny budynek

12 K. Keller, *Skazani „niebezpieczni” a wybrane problemy praktyki penitencjarnej*, [w:] E.W. Plywaczewski (red.), *Przestępczość zorganizowana. Świadek koronny. Terroryzm*, Kraków 2005, s. 327.

13 J. de Michelis, *Osadzeni niebezpieczni, Stan i węzłowe problemy polskiego więziennictwa*, Część II, Biuletyn Rzecznika Praw Obywatelskich, Warszawa 1997, nr 32, s. 142.

14 T. Bulenda, R. Musidłowski, op. cit., s. 237.

15 Z. Lasocik, *Funkcjonowanie oddziałów dla tzw. „więźniów niebezpiecznych”...*, op. cit., s. 317.

bądź element architektury odseparowany od reszty jednostki np. specjalnym wejściem albo korytarzem, wyposażony w najskuteczniejsze zabezpieczenia fizyczne oraz elektroniczne<sup>16</sup>.

Warunki, w jakich karę pozbawienia wolności odbywają więźniowie „niebezpieczni”, określone zostały w art. 88b kodeksu karnego wykonawczego. Zgodnie z treścią wskazanego przepisu cele, w których karę odbywają więźniowie „niebezpieczni”, zamknięte są przez całą dobę. Podlegają one częstszej kontroli w porównaniu z celami, w których przebywają skazani niezakwalifikowani do kategorii „niebezpiecznych”. Więźniowie stwarzający poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu mogą uczestniczyć w zajęciach kulturalno-oświatowych oraz zajęciach z zakresu kultury fizycznej i sportu wyłącznie w oddziale, w którym są osadzeni. Nauczanie bądź wykonywanie przez nich pracy, jak również korzystanie z usług religijnych oraz uczestnictwo w nabożeństwach także odbywać się może tylko w obrębie wyznaczonego oddziału zakładu karnego typu zamkniętego. Możliwość poruszania się przez więźniów „niebezpiecznych” po terenie zakładu ograniczona została wyłącznie do niezbędnych potrzeb. Przemieszczanie się takich osób odbywa się wówczas pod wzmocnionym dozorem funkcjonariuszy więziennych.

Kolejnym ograniczeniem stanowiącym konsekwencję zakwalifikowania do kategorii skazanych „niebezpiecznych”, stosowanym w celu zapewnienia bezpieczeństwa, jest poddawanie więźniów każdorazowej kontroli osobistej przy opuszczaniu celu oraz podczas powrotu do niego. Kontrola osobista polega na oględzinach ciała oraz sprawdzeniu odzieży, bielizny, obuwia i przedmiotów posiadanych przez skazanego (art. 116 § 3 kkw.). W praktyce, co zauważa Z. Lasocik<sup>17</sup>, każde opuszczenie przez skazanego „niebezpiecznego” celi oraz powrót do niej wiąże się ze szczegółowym rewidowaniem więźnia, połączonym z rozbieraniem go do naga. Ponadto wspomniani więźniowie zawsze gdy znajdują się poza celą, zakuci są w kajdanki bądź też mają założone kajdanki zespolone. Kajdanki zespolone przeznaczone są do zakładania na ręce i nogi<sup>18</sup>. Spacer skazanych „niebezpiecznych”, jak również widzenia z rodziną lub osobami bliskimi odbywają się pod wzmocnionym dozorem funkcjonariuszy więziennych. Dodatkowo skazani nie mogą korzystać z widzeń w obecności więźniów niezakwalifikowanych do kategorii skazanych stwarzających poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu. Prócz tego, w sytuacji gdy istnieje poważne zagrożenie bezpieczeństwa osób odwiedzających, widzenia mogą być przeprowadzane w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt z odwiedzającymi. Decyzję w tej sprawie podejmuje dyrektor

16 Ibidem.

17 Z. Lasocik, *Izolacja spotęgowana – kilka pytań na temat oddziałów dla tzw. więźniów niebezpiecznych*, „Archiwum Kryminologii” 2007-2008, T. XXIX-XXX, s. 707.

18 Art. 15 ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (Dz.U. z 2013 r., poz. 628).

zakładu karnego. W trakcie widzeń więźniowie „niebezpieczni” nie mogą spożywać artykułów żywnościowych oraz napojów. O stosowaniu względem skazanych „niebezpiecznych” szczególnych środków ochronnych świadczy również brak możliwości korzystania przez nich z własnej odzieży oraz obuwia.

Specyfika warunków panujących w wyznaczonych oddziałach lub celach zakładów karnych typu zamkniętego przejawia się także specjalnymi zabezpieczeniami techniczno-ochronnymi stosowanymi wobec skazanych „niebezpiecznych”. Zgodnie z treścią art. 88b kodeksu karnego wykonawczego w wyznaczonych oddziałach zakładów karnych typu zamkniętego cele mieszkalne oraz miejsca i pomieszczenia wyznaczone do pracy, nauki, przeprowadzania spacerów, widzeń, odprawiania nabożeństw, spotkań religijnych i nauczania religii oraz zajęć kulturalno-oświatowych, z zakresu kultury fizycznej i sportu wyposażone są w odpowiednie zabezpieczenia techniczno-ochronne.

Jedno z takich zabezpieczeń stanowią urządzenia rejestrujące obraz oraz dźwięk, które stale monitorują zachowania skazanych stwarzających poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu. Więźniowie „niebezpieczni” podlegają tym samym całodobowej obserwacji. Za pomocą odpowiednich urządzeń umożliwiających monitoring kontrolowany jest ich sposób zachowania się w celach mieszkalnych, wraz z częścią przeznaczoną do celów sanitarno-higienicznych, jak też w miejscach i pomieszczeniach przeznaczonych do pracy, nauki, odbywania spacerów, widzeń, odprawiania nabożeństw, zajęć kulturalno-oświatowych (art. 88c kkw.). Wśród zabezpieczeń ochronnych stosowanych w oddziałach, w których przebywają skazani „niebezpieczni”, wymienić należy również wewnętrzne kraty zainstalowane za drzwiami wejściowymi oraz w oknach, siatki umieszczane na zewnątrz okien, kraty okienne wykonane ze stali o podwyższonej wytrzymałości na przecinanie bądź też zabezpieczone elektronicznie oraz mocowanie trwale do podłóg lub ścian sprzętu stanowiącego wyposażenie celi<sup>19</sup>. Warto także nadmienić, co podkreśla J. Kucejko<sup>20</sup>, że oprócz zabezpieczeń przewidzianych przepisami w wyznaczonych oddziałach zakładów karnych typu zamkniętego dopuszczalne jest stosowanie również innych zabezpieczeń, jeśli tylko uzasadnione jest to wymogami ochronnymi. Przywołana autorka zauważa, iż w praktyce wskazana możliwość stosowana jest w szerokim zakresie.

Celem zapewnienia bezpieczeństwa, oprócz podejmowania odpowiednich działań o charakterze infrastrukturalnym oraz ochronnym, niezbędne jest również zaangażowanie na oddziałach, w których karę pozbawienia wolności odbywają więźniowie „niebezpieczni”, odpowiednio przygotowanych funkcjonariuszy

19 § 81 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 października 2003 r. w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej (Dz.U. z 2003 r. Nr 194, poz. 1902 ze zm.).

20 J. Kucejko, *Postępowanie ze skazanymi stwarzającymi poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu karnego*. [w:] S. Leleńtal, G. Szczygieł (red.), *X lat obowiązywania Kodeksu karnego wykonawczego*, Białystok 2009, s. 375.

więziennych. W doktrynie<sup>21</sup> zauważa się bowiem, iż praca funkcjonariuszy działu ochrony oraz wychowawców więziennych wykonywana w wyznaczonych oddziałach zakładów karnych typu zamkniętego jest pracą w stałym zagrożeniu, pracą trudną, która niesie za sobą wiele niebezpieczeństw dla personelu. Dlatego też dobór funkcjonariuszy, którzy pełnią służbę w tych oddziałach, jest szczególnie skrupulatny<sup>22</sup>. Ponadto, w celu zwiększenia bezpieczeństwa osobistego funkcjonariuszy pełniących swoje obowiązki w bezpośrednim kontakcie ze skazanymi „niebezpiecznymi”, wyposaża się ich w odpowiednie środki ochronne. Pełnią oni służbę w kamizelkach ochronnych, wyposażeni są także w sygnalizatory alarmowe oraz środki przymusu bezpośredniego<sup>23</sup>. Środkami tymi są m.in. ręczny miotacz gazu, kajdany, pałka służbowa<sup>24</sup>.

Analiza regulacji prawnych dotyczących postępowania ze skazanymi „niebezpiecznymi” pozwala stwierdzić, iż wobec owej populacji więźniów stosowane są podwyższone standardy bezpieczeństwa. Warunki, w jakich odbywają oni karę pozbawienia wolności, niewątpliwie znacząco wpływają na prawa skazanych, istotnie je ograniczając<sup>25</sup>. Niemniej jednak podejmowane działania ochronne mają na celu redukcję zagrożeń fizycznych występujących ze strony skazanych „niebezpiecznych” podczas odbywania przez nich kary pozbawienia wolności.

Z powyższych rozważań wynika, że skazani „niebezpieczni” powodować mogą wiele zagrożeń. Dlatego też obowiązujące regulacje prawne obligują administrację więzienną do podejmowania szeregu działań służących zmniejszeniu ryzyka występowania niebezpiecznych zachowań ze strony owej kategorii więźniów. Wydaje się, iż w wyniku stosowania wskazanych rozwiązań ochronnych oraz infrastrukturalnych skutecznie niwelowane są zagrożenia, jakie dla bezpieczeństwa jednostek penitencjarnych oraz bezpieczeństwa społecznego stwarzać może owa populacja skazanych. Należy zatem uznać, że warunki, w jakich przebywają więźniowie „niebezpieczni”, są adekwatne do stwarzanych przez nich zagrożeń, a tym samym gwarantują bezpieczeństwo społeczne, bezpieczeństwo osobiste innych skazanych oraz porządek w zakładach karnych. Niewątpliwie równie istotne zagadnienie stanowi potrzeba poddawania takich osób odpowiednim oddziaływaniom penitencjarnym celem ograniczenia tendencji do podejmowania niebezpiecznych zachowań. Jednakże mając na uwadze wyłącznie potrzebę zapewnienia bezpieczeństwa, należy

21 H. Machel, *Więzienie jako instytucja karna i resocjalizacyjna*, Gdańsk 2003, s. 224; K. Keller, op. cit., s. 328.

22 J. Kucejko, op. cit., s. 375.

23 § 80 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 października 2003 r. w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej (Dz.U. z 2003 r. Nr 194, poz. 1902 ze zm.).

24 W.G. Rodakiewicz, *Postępowanie z osadzonymi niebezpiecznymi w polskich jednostkach penitencjarnych*, [w:] L. Bogunia (red.), *Nowa kodyfikacja prawa karnego*, t. XIII, Wrocław 2003, s. 432.

25 T. Bulenda, *Faktyczne i ustawowe ograniczenia praw więźniów*, [w:] H. Machel, M. Paliwoda (red.), M. Spryszyńska (współpraca), *Wykonywanie kary pozbawienia wolności w Polsce – w poszukiwaniu skuteczności: praca zbiorowa*, Gdańsk 2006, s. 306.

stwierdzić, iż władze więzienne skutecznie dbają o to, by skazani „niebezpieczni” nie stanowili niebezpieczeństwa<sup>26</sup>.

### Literatura

- Bulenda T., Faktyczne i ustawowe ograniczenia praw więźniów, [w:] H. Machel, M. Paliwoda (red.), M. Spryszyńska (współpraca), *Wykonywanie kary pozbawienia wolności w Polsce – w poszukiwaniu skuteczności: praca zbiorowa*, Gdańsk 2006.
- Bulenda T., Musidłowski R., Realizacja przez administrację zakładów karnych i aresztów śledczych obowiązku zapewnienia osobom pozbawionym wolności bezpieczeństwa osobistego, Stan i węzłowe problemy polskiego więziennictwa, Część IV, *Biuletyn Rzecznika Praw Obywatelskich*, Warszawa 2000, nr 42.
- De Michelis J., Osadzeni niebezpieczni, Stan i węzłowe problemy polskiego więziennictwa, Część II, *Biuletyn Rzecznika Praw Obywatelskich*, Warszawa 1997, nr 32.
- Keller K., Skazani „niebezpieczni” a wybrane problemy praktyki penitencjarnej, [w:] E.W. Pływaczewski (red.), *Przebiegłość zorganizowana. Świadek koronny. Terroryzm*, Kraków 2005.
- Kremplewski A., Więźniowie „niebezpieczni” w polskim systemie penitencjarnym, *„Archiwum Kryminologii”* 2005-2006, T. XXVIII.
- Kucejko J., Postępowanie ze skazanymi stwarzającymi poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu karnego, [w:] S. Lelental, G. Szczygieł (red.), *X lat obowiązywania Kodeksu karnego wykonawczego*, Białystok 2009.
- Lasocik Z., Funkcjonowanie oddziałów dla tzw. „więźniów niebezpiecznych” w Polsce, *„Archiwum Kryminologii”* 2009, T. XXXI.
- Lasocik Z., Izolacja spotęgowana – kilka pytań na temat oddziałów dla tzw. więźniów niebezpiecznych, *„Archiwum Kryminologii”* 2007-2008, T. XXIX-XXX.
- Lelental S., *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2012.
- Machel H., *Więzienie jako instytucja karna i resocjalizacyjna*, Gdańsk 2003.
- Pomiankiewicz J., Więźniowie niebezpieczni a prawa osób pozbawionych wolności w polskim systemie penitencjarnym, [w:] A. Rzepliński (red.), *Pozbawienie wolności – funkcje i koszty. Księga Jubileuszowa Profesora Teodora Szymanowskiego*, Warszawa 2013.
- Rodakiewicz W.G., Postępowanie z osadzonymi niebezpiecznymi w polskich jednostkach penitencjarnych, [w:] L. Bogunia (red.), *Nowa kodyfikacja prawa karnego*, t. XIII, Wrocław 2003.
- Szłęczak-Kawa E., „Niebezpiecznych” coraz mniej, *„Forum Penitencjarne”* 2014, nr 3.
- Szymanowski T., Migdał J., *Prawo karne wykonawcze i polityka penitencjarna*, Warszawa 2014.

### Źródła prawa

- Ustawa z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (Dz.U. z 2013 r., poz. 628).
- Ustawa z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (Dz.U. z 2010 r. Nr 79, poz. 523 ze zm.).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. z 1997 r. Nr 90, poz. 557 ze zm.).
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 października 2003 r. w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej (Dz.U. z 2003 r. Nr 194, poz. 1902 ze zm.).

26 E. Szłęczak-Kawa, „Niebezpiecznych” coraz mniej, *„Forum Penitencjarne”* 2014, nr 3, s. 7.